

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 1. oktobra 2020*

„Predhodno odločanje – Zdravila za uporabo v humani medicini, za katera zdravniški recept ni potreben – Spletna prodaja – Oglaševanje za spletno mesto lekarne – Omejitve – Prepoved dajanja popusta, če je bilo naročilo večje od določene količine, in uporabe plačljivega referenciranja – Obveznost, da se od pacienta zahteva, da pred potrditvijo prvega naročila na spletnem mestu izpolni zdravstveni vprašalnik – Varovanje javnega zdravja – Direktiva 2000/31/ES – Elektronsko poslovanje – Člen 2(a) – Storitev informacijske družbe – Člen 2(h) – Koordinirano področje – Člen 3 – Načelo izvirne države – Odstopanja – Utemeljitev – Varovanje javnega zdravja – Varovanje dostojanstva poklica farmacevta – Preprečevanje zlorabe zdravil“

V zadevi C-649/18,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo cour d'appel de Paris (višje sodišče v Parizu, Francija) z odločbo z dne 28. septembra 2018, ki je na Sodišče prispela 15. oktobra 2018, v postopku

A

proti

Danielu B,

UD,

AFP,

B,

L,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Prechal, predsednica senata, K. Lenaerts, predsednik Sodišča v funkciji sodnika tretjega senata, L. S. Rossi, sodnica, J. Malenovský (poročevalec) in F. Biltgen, sodnika,

generalni pravobranilec: H. Saugmandsgaard Øe,

sodna tajnica: R. Šereš, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 3. oktobra 2019,

* Jezik postopka: francoščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za A K. Nordlander, advokat, in A. Robert, avocate,
- za Daniela B, L, B, AFP in UD M. Guizard in S. Beaugendre, avocats,
- za francosko vlado A.-L. Desjonquères, R. Coesme in E. Leclerc, agenti,
- za grško vlado V. Karra, A. Dimitrakopoulou in E. Tsaousi, agentke,
- za špansko vlado L. Aguilera Ruiz, agent,
- za nizozemsko vlado M. K. Bulterman in M. L. Noort, agentki,
- za Evropsko komisijo F. Thiran, A. Sipos in S. L. Kaléda, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 27. februarja 2020

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 34 PDEU, člena 85c Direktive 2001/83/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. novembra 2001 o zakoniku Skupnosti o zdravilih za uporabo v humani medicini (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 27, str. 69), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2011/62/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2011 (UL 2011, L 174, str. 74) (v nadaljevanju: Direktiva 2001/83), in člena 3 Direktive 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (Direktiva o elektronskem poslovanju) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 25, str. 399).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med A, družbo nizozemskega prava, ki vodi lekarno s sedežem na Nizozemskem in upravlja spletno mesto, osredotočeno posebej na francoske stranke, ter Danielom B, UD, AFP, B in L (v nadaljevanju: Daniel B in drugi), ki so vodje lekarn in združenja, ki zastopajo poklicne interese farmacevtov s sedežem v Franciji, v zvezi s tem, da je družba A navedeno spletno mesto pri francoskih strankah promovirala z raznoliko in široko zastavljeno oglaševalsko kampanjo.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 98/34

- 3 Člen 1, prvi odstavek, točka 2, Direktive 98/34/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. junija 1998 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih standardov in tehničnih predpisov o storitvah informacijske družbe (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 20,

str. 337), kakor je bila spremenjena z Direktivo 98/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. julija 1998 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 21, str. 8) (v nadaljevanju: Direktiva 98/34), določa:

„V tej direktivi naslednji izrazi pomenijo:

[...]

2. „storitev“ katera koli storitev informacijske družbe ali katera koli storitev, ki se običajno opravi odplačno, na daljavo, elektronsko in na zahtevo prejemnika storitev.“

Direktiva 2000/31

4 V uvodnih izjavah 18 in 21 Direktive 2000/31 je navedeno:

„(18) Storitve informacijske družbe zajemajo široko področje gospodarskih dejavnosti, ki potekajo po internetu; gre predvsem za internetno prodajo blaga; [...]

[...]

(21) Z obsegom koordiniranega področja se ne posega v usklajevanje [harmonizacijo] Skupnosti glede storitev informacijske družbe v prihodnosti in prihodnje zakonodaje, sprejete na nacionalni ravni skladno s pravom Skupnosti; koordinirano področje zajema le zahteve v zvezi z dejavnostmi v stalnem dostopu do interneta, na primer obveščanje na spletu, oglaševanje na spletu, nakupovanje na spletu in sklepanje pogodb na spletu [...].“

5 Člen 1(1) in (2) te direktive določa:

„1. Cilj te direktive je prispevati k pravilnemu delovanju notranjega trga z zagotavljanjem prostega pretoka storitev informacijske družbe med državami članicami.

2. Ta direktiva usklajuje, kolikor je to potrebno za dosego ciljev iz odstavka 1, nekatere nacionalne določbe o storitvah informacijske družbe glede notranjega trga, sedeža ponudnikov storitev, komercialnih sporočil, elektronskih pogodb, odgovornosti posrednikov, kodeksov ravnanja, izvensodnih poravnjav sporov, sodnega varstva in sodelovanja med državami članicami.“

6 Člen 2(a) navedene direktive opredeljuje „storitve informacijske družbe“ kot storitve v smislu člena 1, prvi odstavek, točka 2, Direktive 98/34.

7 Člen 2(h) Direktive 2000/31 določa:

„Za namene te direktive imajo posamezni izrazi, uporabljeni v tej direktivi, naslednji pomen:

(h) „koordinirano področje“: zahteve, določene v pravnih sistemih držav članic za ponudnike storitev informacijske družbe ali storitve informacijske družbe, ne glede na to ali so splošne narave ali posebej določene;

(i) koordinirano področje se nanaša na zahteve, ki jih mora ponudnik storitev izpolniti za:

– začetek opravljanja storitev informacijske družbe, na primer zahteve glede kvalifikacij, dovoljenj in prigrasitev,

- izvajanje dejavnosti storitev informacijske družbe, na primer zahteve glede obnašanja ponudnika storitev, zahteve glede kakovosti ali vsebine storitve, vključno z zahtevami za oglaševanje in pogodbe ali zahtevami glede odgovornosti ponudnika storitev;
- (ii) koordinirano področje ne zajema zahtev, na primer:
  - zahtev glede blaga samega,
  - zahtev glede dobave blaga,
  - zahtev glede storitev, ki se ne zagotavljajo elektronsko.“

8 Člen 3 te direktive, naslovljen „Notranji trg“, določa:

„1. Vsaka država članica zagotovi, da so storitve informacijske družbe ponudnika, ki posluje [ima sedež] na njenem ozemlju, skladne z veljavnimi nacionalnimi določbami v zadevni državi članici, ki spadajo na koordinirano področje.

2. Države članice ne smejo omejevati svobode zagotavljanja storitev informacijske družbe iz druge države članice zaradi razlogov, ki spadajo na koordinirano področje.

3. Odstav[ka] 1 in 2 se ne uporabljata za področja, navedena v Prilogi.

4. Države članice lahko v zvezi z neko storitvijo informacijske družbe sprejmejo ukrepe, ki odstopajo od drugega odstavka, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

(a) ukrepi so:

(i) potrebni zaradi enega od naslednjih razlogov:

- javnega reda, predvsem preprečevanja, odkrivanja in kazenskega pregona kaznivih dejanj, vključno z varstvom mladoletnikov in bojem proti podžiganju sovraštva zaradi rase, spola, veroizpovedi ali narodnosti, ter kršitev človekovega dostojanstva v zvezi s posamezniki,
- varstva javnega zdravja,
- javne varnosti, vključno z varstvom nacionalne varnosti in zaščite,

– varstva potrošnikov, vključno z varstvom investitorjev;

(ii) in naravnani proti storitvi informacijske družbe, ki posega v cilje iz točke (i) ali predstavlja resno in nevarno tveganje, da bo ogrozila te cilje;

(iii) sorazmerni s temi cilji;

(b) država članica je pred sprejetjem navedenih ukrepov ne glede na sodne postopke, vključno s predhodnimi postopki in dejanji v okviru kazenske preiskave,

– zahtevala od države članice iz odstavka 1, da sprejme ukrepe, in ta ni sprejela takšnih ukrepov ali pa niso bili ustrezni,

– uradno obvestila Komisijo in državo članico iz odstavka 1 o namenu, da sprejme takšne ukrepe.

[...]“

- 9 Člen 8(1) te direktive določa, da „[d]ržave članice zagotovijo, da je uporaba komercialnih sporočil, ki so del storitev informacijske družbe, katere nudi član zakonsko urejenega poklica, ali takšno storitev predstavljajo, dovoljena ob upoštevanju poklicnih pravil, predvsem v zvezi z neodvisnostjo, dostojanstvom in častjo poklica, poklicno skrivnostjo ter poštenostjo do strank in sodelavcev“.

Direktiva 2001/83

- 10 Člen 85c Direktive 2001/83, ki je umeščen pod naslov VIIA, „Prodaja javnosti na daljavo“, določa:

„1. Brez poseganja v nacionalno zakonodajo, ki prepoveduje ponujanje zdravil na recept v prodajo javnosti na daljavo prek storitev informacijske družbe, države članice zagotovijo, da se zdravila ponudijo v prodajo javnosti na daljavo prek storitev informacijske družbe, kakor določa Direktiva [98/34], pod naslednjimi pogoji:

(a) fizična ali pravna oseba, ki ponuja zdravila, ima v skladu z nacionalno zakonodajo države članice, v kateri ima sedež, dovoljenje ali pravico za izdajanje zdravil javnosti tudi na daljavo;

(b) oseba iz točke (a) je državo članico, v kateri ima sedež, uradno obvestila vsaj o naslednjih informacijah:

[...]

(c) zdravila so skladna z nacionalno zakonodajo namembne države članice v skladu s členom 6(1);

(d) brez poseganja v informacijske zahteve iz Direktive [2000/31], spletno mesto, ki ponuja zdravila, vsebuje vsaj:

[...]

2. Države članice lahko postavijo pogoje, utemeljene iz razlogov varovanja javnega zdravja, za prodajo na drobno zdravil za prodajo javnosti na daljavo prek storitev informacijske družbe na svojem ozemlju.

[...]

6. Brez poseganja v Direktivo [2000/31] in v zahteve, opredeljene v tem naslovu, države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da za osebe, ki niso navedene v odstavku 1 in javnosti ponujajo v prodajo zdravila na daljavo prek storitev informacijske družbe ter poslujejo na njihovih ozemljih, veljajo učinkovite, sorazmerne in odvračilne kazni.“

- 11 Naslov VIII, „Oglaševanje“, in naslov VIIIA, „Obveščanje in oglaševanje“, Direktive 2001/83 vsebujeta člene od 86 do 88 oziroma člene od 88a do 100 navedene direktive.

- 12 Člen 88(1)(a) Direktive 2001/83 določa:

„Države članice prepovejo oglaševanje širši javnosti zdravil, ki:

(a) ki se izdajajo le na recept, v skladu z naslovom VI“.

Direktiva (EU) 2015/1535

13 Direktiva 98/34 je bila s 7. oktobrom 2015 razveljavljena in nadomeščena z Direktivo (EU) 2015/1535 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. septembra 2015 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih predpisov in pravil za storitve informacijske družbe (UL 2015, L 241, str. 1).

14 Člen 1(1)(b) Direktive 2015/1535 določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

[...]

(b) ‚storitev‘ pomeni katero koli storitev informacijske družbe ali katero koli storitev, ki se običajno opravi odplačno, na daljavo, elektronsko in na posamezno zahtevo prejemnika storitev.“

15 V skladu s členom 10, drugi odstavek, Direktive 2015/1535 se sklicevanja na Direktivo 98/34 štejejo za sklicevanja na Direktivo 2015/1535.

Francosko pravo

Zakonik o javnem zdravju

16 Člen R. 4235-22 code de la santé publique (zakonik o javnem zdravju) določa, da je „[f]armacevtom [...] prepovedano nagovarjati stranke na načine in s sredstvi v nasprotju z dostojanstvom poklica“.

17 Člen R. 4235-64 tega zakonika določa, da „[f]armacevt ne sme na nikakršen način ali z nikakršnim sredstvom paciente spodbujati k zlorabi zdravil“.

Odlok o dobrih praksah izdajanja zdravil

18 Točka 7.1, naslovljena „Farmaceutsko svetovanje“, oddelka 7, naslovljenega „Dodatna pravila, ki se uporabljajo pri elektronski prodaji zdravil“, priloge k arrêté du 28 novembre 2016 relatif aux bonnes pratiques de dispensation des médicaments dans les pharmacies d’officine, les pharmacies mutualistes et les pharmacies de secours minières, mentionnées à l’article L. 5121-5 du code de la santé publique (odlok z dne 28. novembra 2016 o dobrih praksah izdajanja zdravil v lekarnah, lekarnah, ki imajo sklenjen sporazum z organizacijami vzajemnega zavarovanja, in lekarnah društev za socialno pomoč rudarjem iz člena L. 5121-5 zakonika o javnem zdravju) (JORF z dne 1. decembra 2016, besedilo št. 25; v nadaljevanju: odlok o dobrih praksah izdajanja zdravil) določa:

„Spletno mesto za elektronsko prodajo zdravil je zasnovano tako, da nobenega zdravila ni mogoče izdati, ne da bi se pred potrditvijo naročila omogočila interaktivna izmenjava med pacientom in farmacevtom zadevne lekarne. Samodejni odgovor na vprašanje, ki ga postavi pacient, torej ne zadostuje za to, da se zagotovita obveščanje in svetovanje, prilagojeni pacientovemu posebnemu primeru.

Farmacevt potrebuje nekatere osebne podatke o pacientu, da se lahko prepriča o tem, da naročilo ustreza pacientovemu zdravstvenemu stanju, in da lahko prepozna morebitne kontraindikacije. Tako farmacevt pred potrditvijo prvega naročila na spletu objavi vprašalnik, v katerem se navedejo pacientova starost, teža, višina, spol, zdravljenja v teku, predhodno ugotovljene alergije, kontraindikacije, in če je to primerno, nosečnost ali dojenje. Pacient mora potrditi resničnost teh informacij.

Vprašalnik se izpolni ob prvem naročilu med postopkom potrjevanja naročila. Če vprašalnik ni izpolnjen, ni mogoče izdati nobenega zdravila. Farmacevt nato pred potrditvijo naročila vprašalnik potrdi, s čimer potrdi, da se je seznanil z informacijami, ki jih je vnesel pacient.

Ob vsakem naročilu se ponudi možnost posodobitve odgovorov v vprašalniku.

[...]“

Odlok o tehničnih pravilih

- 19 Oddelek 1, naslovljen „Funkcije spletnih mest za elektronsko prodajo zdravil“, priloge k arrêté du 28 novembre 2016 relatif aux règles techniques applicables aux sites [I]nternet de commerce électronique de médicaments prévues à l'article L. 5125-39 du code de la santé publique (odlok z dne 28. novembra 2016 o tehničnih pravilih, ki se uporabljajo za spletna mesta za elektronsko prodajo zdravil, iz člena L. 5125-39 zakonika o javnem zdravju) (JORF z dne 1. decembra 2016, besedilo št. 26; v nadaljevanju: odlok o tehničnih pravilih) določa, da je „[p]repovedana [...] uporaba referenciranja v iskalnikih ali orodjih za primerjavo cen proti plačilu“.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 20 A, družba nizozemskega prava, je na Nizozemskem registrirana za opravljanje dejavnosti vodenja lekarne. Ta družba prodaja zdravila in parafarmaceutvske izdelke tudi na spletu na več spletnih mestih, od katerih je eno spletno mesto namenjeno posebej francoskim potrošnikom. Zdravila, ki se prodajajo prek tega spletnega mesta, imajo v Franciji dovoljenje za promet in zanje ni obvezen zdravniški recept.
- 21 Družba A je izpeljala oglaševalsko kampanjo za spletno prodajo zdravil, ki je bila tako usmerjena k francoskim potrošnikom. Ta kampanja je zajemala vstavljanje reklamnih katalogov v pakete, ki so jih pošiljali drugi prodajalci na daljavo (tako imenovana metoda „oprtnega trženja“), in pošiljanje reklamnih sporočil. Družba A je na navedenem spletnem mestu objavila tudi promocijske ponudbe, v okviru katerih je ponujala popust na skupno ceno naročila zdravil, če je bila ta višja od določenega zneska, in kupila plačljivo referenciranje v iskalnikih.
- 22 Daniel B in drugi so pri tribunal de commerce de Paris (sodišče za gospodarske spore v Parizu, Francija) vložili tožbo, s katero so med drugim zahtevali povrnitev škode, ki naj bi jo po njihovem mnenju utrpeli zaradi nelojalne konkurence, ki naj bi jo družba A izvajala na podlagi neupravičene prednosti, pridobljene z nespoštovanjem francoskih predpisov s področja oglaševanja in spletne prodaje zdravil.
- 23 Družba A pa meni, da se francoski predpisi zanjo ne uporabljajo, ker je na Nizozemskem zakonito ustanovljena za izvajanje lekarniške dejavnosti in svoje izdelke francoskim potrošnikom prodaja elektronsko.
- 24 Tribunal de commerce de Paris je s sodbo z dne 11. julija 2017 razsodilo, da je ustanovitev spletnega mesta, namenjenega francoskim strankam, urejena z nizozemskim pravom. Vendar se po mnenju tega sodišča člena R. 4235-22 in R. 4235-64 zakonika o javnem zdravju uporabljata za družbe s sedežem v drugih državah članicah, ki zdravila francoskim pacientom prodajajo po spletu. Družba A pa naj bi francoske stranke z razdelitvijo več kot treh milijonov reklamnih letakov zunaj svoje lekarne nagovorila s sredstvi, nevrednimi poklica farmacevta, s čimer naj bi kršila ti določbi. Tribunal de commerce de Paris (sodišče za gospodarske spore v Parizu) je zato menilo, da je družba A zaradi nespoštovanja teh določb pridobila gospodarsko prednost pred drugimi akterji na trgu, kar pomeni dejanje nelojalne konkurence.

- 25 Družba A se je zoper to sodbo pritožila pri cour d'appel de Paris (višje sodišče v Parizu, Francija), pri čemer je trdila, da se člena R. 4235-22 in R. 4235-64 zakonika o javnem zdravju zanjo ne uporabljata. S tema določbama naj bi se kršili načelo uporabe pravil države izvora iz člena 3 Direktive 2000/31, člen 85c Direktive 2001/83 in prosti pretok blaga, zagotovljen v členu 34 PDEU, pri čemer ti kršitvi naj ne bi bili utemeljeni z varovanjem javnega zdravja.
- 26 Daniel B in drugi pri cour d'appel de Paris (višje sodišče v Parizu) predlagajo, naj se sodba tribunal de commerce de Paris (sodišče za gospodarske spore v Parizu) potrdi v delu, v katerem je to sodišče uporabilo francosko pravo v zvezi z oglaševanjem prodaje zdravil in je množično oglaševanje družbe A opredelilo kot „dejanje nelojalne konkurence“ tako zaradi njegove narave, ki je v nasprotju z dostojanstvom poklica farmacevta, kot tudi zaradi njegove vsebine, ki spodbuja zlorabo zdravil. Dalje Daniel B in drugi predlagajo, naj se navedena sodba v preostalem spremeni, pri čemer trdijo, da je z zakonikom o javnem zdravju in odlokom o dobrih praksah izdajanja zdravil urejeno tudi plačljivo referenciranje, ki ga je uporabila družba A. V zvezi s tem trdijo, da so omejitve oglaševanja spletne prodaje zdravil, ki izhajajo iz zakonika o javnem zdravju, utemeljene s ciljem varovanja dostojanstva in časti poklica farmacevta. Te omejitve naj bi bile sorazmerne z uresničevanjem tega cilja, ki naj bi bil povezan z varovanjem javnega zdravja.
- 27 V teh okoliščinah je cour d'appel de Paris (višje sodišče v Parizu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

“[...] [A]li evropski predpisi, med katerimi so zlasti

- člen 34 PDEU,
- določbe člena 85c [...] Direktive [2001/83] [in]
- določba o notranjem trgu iz člena 3 Direktive [2000/31],

državi članici [Evropske unije] dovoljujejo, da na svojem ozemlju za farmacevte, ki so državljani druge države članice Unije, določi posebna pravila, ki se nanašajo na:

- prepoved nagovarjanja strank na načine in s sredstvi, za katere se šteje, da so v nasprotju z dostojanstvom poklica v smislu sedanjega člena R. 4235-22 [...] zakonika o javnem zdravju?
- prepoved spodbujanja pacientov k zlorabi zdravil v smislu sedanjega člena R. 4235-64 [...] zakonika o javnem zdravju?
- obveznost spoštovanja dobrih praks izdajanja zdravil, kot jih je opredelil javni organ države članice, ki poleg tega zahteva vključitev zdravstvenega vprašalnika v postopek spletnega naročanja zdravil in prepoveduje plačljivo referenciranje, v smislu [odloka o dobrih praksah izdajanja zdravil in odloka o tehničnih pravilih?]“

Vprašanje za predhodno odločanje

Uvodne ugotovitve

- 28 Kot je razvidno iz besedila postavljenega vprašanja, se to v bistvu nanaša na skladnost nacionalne ureditve, ki jo namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, uporablja za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici, s pravom Unije.

- 29 Za odgovor na to vprašanje je treba v obravnavani zadevi upoštevati predvsem določbe Direktive 2000/31.
- 30 Najprej, v skladu z odstavkoma 1 in 2 člena 1 te direktive, obravnavanima skupaj, je namreč njen cilj prispevati k pravilnemu delovanju notranjega trga z zagotavljanjem prostega pretoka storitev informacijske družbe med državami članicami, tako da se uskladijo, kolikor je to potrebno, nekatere nacionalne določbe, ki se uporabljajo za navedene storitve.
- 31 Dalje, člen 2(a) te direktive v povezavi s členom 1(1)(b) Direktive 2015/1535 opredeljuje „storitve informacijske družbe“ kot „katero koli storitev, ki se običajno opravi odplačno, na daljavo, elektronsko in na posamezno zahtevo prejemnika storitev“, pri čemer, kot izhaja iz uvodne izjave 18 Direktive 2000/31, te storitve zajemajo široko področje gospodarskih dejavnosti, ki potekajo po internetu, kot je predvsem internetna prodaja blaga.
- 32 Nazadnje, natančneje glede storitve spletne prodaje zdravil iz člena 1(5) Direktive 2000/31 izhaja, da take prodaje ni med dejavnostmi, ki so izključene iz uporabe te direktive (glej po analogiji sodbo z dne 2. decembra 2010, Ker-Optika, C-108/09, EU:C:2010:725, točka 27). Člen 85c Direktive 2001/83, ki se nanaša na prodajo zdravil javnosti na daljavo prek storitev informacijske družbe, pa napotuje zlasti na določbe Direktive 2000/31 in ne prepoveduje prodaje na daljavo za zdravila, za katera zdravniški recept ni potreben, ki so edina predmet postopka v glavni stvari.
- 33 Iz tega sledi, da storitev spletne prodaje zdravil, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, lahko pomeni storitev informacijske družbe v smislu člena 2(a) Direktive 2000/31 in zato spada na področje uporabe te direktive glede zahtev, ki se uporabljajo za to storitev in spadajo na „koordinirano področje“ v smislu člena 2(h) navedene direktive.
- 34 Poleg tega lahko države članice v skladu s členom 3(4) Direktive 2000/31 v zvezi z neko storitvijo informacijske družbe, ki spada na koordinirano področje, sprejmejo ukrepe, ki odstopajo od načela svobode opravljanja storitev informacijske družbe, če sta izpolnjena dva kumulativna pogoja iz točk (a) in (b) te določbe (glej v tem smislu sodbo z dne 19. decembra 2019, Airbnb Ireland, C-390/18, EU:C:2019:1112, točki 83 in 84). Tako bi razlaga člena 3(4) te direktive, v skladu s katero bi bilo državam članicam dovoljeno, da na podlagi primarnega prava upravičijo zahtevo, ki ne izpolnjuje pogojev iz navedene določbe, tej določbi odvzela polni učinek in navsezadnje onemogočila harmonizacijo tega področja, ki se izvaja s to direktivo (glej po analogiji sodbo z dne 16. junija 2015, Rina Services in drugi, C-593/13, EU:C:2015:399, točka 37). V teh okoliščinah nacionalne ureditve iz postopka v glavni stvari ni treba presojati z vidika primarnega prava, zlasti člena 34 PDEU.

Dopustnost

- 35 Po eni strani, francoska vlada zatrjuje, da vprašanje za predhodno odločanje ni dopustno v delu, v katerem se nanaša na razlago določb Direktive 2000/31. Zasebna stranka se namreč v horizontalnem sporu ne more sklicevati na določbe direktive proti drugi zasebni stranki, da bi preprečila uporabo nacionalne ureditve, ki je v nasprotju s temi določbami. Zato naj bi bil ta vidik postavljenega vprašanja hipotetičen.
- 36 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je samo nacionalno sodišče, ki odloča v sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločbo, ki jo je treba sprejeti, pristojno, da glede na posebnosti zadeve presodi zlasti upoštevnost vprašanj, ki jih postavi Sodišču. Zato je Sodišče načeloma zavezano odločiti, če se vprašanja nanašajo na razlago pravila prava Unije (glej v tem smislu sodbi z dne 16. junija 2015, Gauweiler in drugi, C-62/14, EU:C:2015:400, točka 24, in z dne 7. februarja 2018, American Express, C-304/16, EU:C:2018:66, točka 31).

- 37 Za vprašanja v zvezi s pravom EU velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko odločanje o vprašanju za predhodno odločanje, ki ga postavi nacionalno sodišče, zavrne le, če zahtevana razlaga pravila Unije očitno nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če gre za hipotetičen primer ali če Sodišče nima na voljo potrebnih dejanskih in pravnih elementov, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja (sodbi z dne 16. junija 2015, Gauweiler in drugi, C-62/14, EU:C:2018:400, točka 25, in z dne 7. februarja 2018, American Express, C-304/16, EU:C:2018:66, točka 32).
- 38 Navesti je sicer treba, da je Sodišče glede spora med posamezniki dosledno razsodilo, da direktiva sama za posameznika ne more ustvarjati obveznosti in se torej nanjo kot tako v zvezi z njim ni mogoče sklicevati. Vendar je Sodišče večkrat razsodilo, da dolžnost držav članic, ki izhaja iz direktive, da dosežejo rezultat, ki ga ta določa, in dolžnost, da sprejmejo vse ustrezne ukrepe, splošne ali posebne, da bi zagotovile izpolnjevanje te obveznosti, velja za vse organe držav članic, vključno s sodnimi organi v okviru njihovih pristojnosti (sodba z dne 19. aprila 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, točka 30 in navedena sodna praksa).
- 39 Ob uporabi nacionalnega prava morajo nacionalna sodišča, ki morajo to pravo razložiti, tako med drugim upoštevati vsa pravila tega prava in uporabiti metode razlage, ki jih to pravo priznava, da bi ga v največjem mogočem obsegu razložila glede na besedilo in namen zadevne direktive za dosego rezultata, določenega v tej direktivi, in tako izpolnila zahteve iz člena 288, tretji odstavek, PDEU (sodba z dne 19. aprila 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, točka 31 in navedena sodna praksa).
- 40 V teh okoliščinah ni očitno, da gre pri postavljenem vprašanju v delu, v katerem se nanaša na Direktivo 2000/31, za hipotetičen problem.
- 41 Po drugi strani, družba A trdi, da Francoska republika ni spoštovala obveznosti iz člena 3(4)(b), druga alineja, Direktive 2000/31 glede prigrisatve omejevalnih ukrepov, ki so predmet postopka v glavni stvari.
- 42 V zvezi s tem je treba navesti, da kadar se z nacionalno ureditvijo, ki določa različne prepovedi ali obveznosti, naložene ponudniku storitev informacijske družbe, tako omejuje svoboda storitev, mora zadevna država članica na podlagi navedene določbe pred sprejetjem zadevnih omejevalnih ukrepov o namenu, da sprejme takšne omejevalne ukrepe, uradno obvestiti Komisijo in državo članico, na ozemlju katere ima zadevni ponudnik storitve sedež (sodba z dne 19. decembra 2019, Airbnb Ireland, C-390/18, EU:C:2019:1112, točka 85).
- 43 Sodišče je poleg tega že razsodilo, da je taka obveznost prigrisatve bistvena postopkovna zahteva, ki upravičuje, da za zasebne subjekte neprigrisatvi ukrepi, ki omejujejo prosti pretok storitev informacijske družbe, ne učinkujejo (sodba z dne 19. decembra 2019, Airbnb Ireland, C-390/18, EU:C:2019:1112, točka 94).
- 44 Vendar kot izhaja iz sodne prakse, navedene v točki 37 te sodbe, za vprašanja, ki se nanašajo na pravo Unije, velja domneva upoštevnosti. Te domneve pa ni mogoče ovreči zgolj na podlagi okoliščine, da ena od strank v postopku v glavni stvari izpodbija neko dejstvo, ki ga mora preveriti predložitveno sodišče, in ne Sodišče (glej v tem smislu sodbi z dne 5. decembra 2006, Cipolla in drugi, C-94/04 in C-202/04, EU:C:2006:758, točka 26, in z dne 14. aprila 2016, Polkomtel, C-397/14, EU:C:2016:256, točka 38).
- 45 Iz vsega navedenega izhaja, da je vprašanje za predhodno odločanje dopustno.

Vsebinska presoja

- 46 Glede na pojasnila, navedena v točkah od 28 do 34 te sodbe, in da bi se predložitvenemu sodišču dal koristen odgovor za rešitev spora, o katerem odloča, je treba njegovo vprašanje v bistvu razumeti tako, da se z njim želi izvedeti, ali je treba Direktivo 2000/31 razlagati tako, da nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, uporabi za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici nacionalno ureditev:
- s katero se lekarnam, ki prodajajo ta zdravila, prepoveduje nagovarjanje strank na nekatere načine in z nekaterimi sredstvi, med drugim s takimi, ki vključujejo množično razdeljevanje poštnih pošiljk in letakov za oglaševanje zunaj njihovih lekarn;
  - s katero se tem lekarnam prepovedujejo promocijske ponudbe v obliki popusta na skupno ceno naročila zdravil, če je ta višja od določenega zneska;
  - v skladu s katero morajo navedene lekarne v postopek naročanja zdravil prek spleta vključiti zdravstveni vprašalnik;
  - s katero je tem lekarnam prepovedana uporaba plačljivega referenciranja v iskalnikih in orodjih za primerjavo cen.

Prvi del postavljenega vprašanja

- 47 Predložitveno sodišče želi s prvim delom vprašanja v bistvu izvedeti, ali je treba Direktivo 2000/31 razlagati tako, da nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, s katero se lekarnam prepoveduje nagovarjanje strank na nekatere načine in z nekaterimi sredstvi, med drugim s takimi, ki vključujejo množično razdeljevanje poštnih pošiljk in letakov za oglaševanje zunaj njihovih lekarn.
- 48 V obravnavani zadevi je iz predložitvene odločbe razvidno, da ponudnik iz postopka v glavni stvari izvaja raznoliko in široko zastavljeno oglaševalsko kampanjo za svoje storitve spletne prodaje tako prek fizičnih nosilcev, kot so zlasti poštni pošiljke ali letaki, kot prek svojega spletnega mesta.
- 49 Za odgovor na prvi del postavljenega vprašanja je treba najprej navesti, da ni treba upoštevati naslovov VIII in VIIIa Direktive 2001/83 v zvezi z oglaševanjem zdravil.
- 50 Kot je namreč generalni pravobranilec navedel v točki 52 sklepnih predlogov, so člani od 86 do 100 Direktive 2001/31, ki so umeščeni pod navedene naslove, namenjeni urejanju vsebine oglasnega sporočila in načinov oglaševanja določenih zdravil, ne urejajo pa oglaševanja storitev spletne prodaje zdravil.
- 51 Na prvem mestu je treba torej preveriti, ali dejavnost oglaševanja, kot je opisana v točki 48 te sodbe, spada na področje uporabe Direktive 2000/31, in to glede na to, ali se ta dejavnost opravlja na fizičnih ali elektronskih nosilcih.
- 52 V zvezi s tem člen 3(1) Direktive 2000/31 določa, da vsaka država članica zagotovi, da so storitve informacijske družbe ponudnika, ki ima sedež na njenem ozemlju, skladne z veljavnimi nacionalnimi določbami v zadevni državi članici, ki spadajo na „koordinirano področje“ v smislu člena 2(h) te direktive.

- 53 V skladu z zadnjenavedeno določbo „koordinirano področje“ zajema le zahteve v zvezi s storitvami, ki se zagotavljajo elektronsko, in med drugim, kot je razvidno iz uvodne izjave 21 te direktive, zahteve v zvezi z oglaševanjem na spletu.
- 54 Oglaševanje, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, pa se deloma izvaja na fizičnih nosilcih.
- 55 Ob tem je treba navesti, da je namen takega oglaševanja kot celote in ne glede na način, po katerem se dejansko izvaja, pritegniti potencialne potrošnike na spletno mesto lekarne in promovirati prodajo njenih izdelkov na spletu.
- 56 Takšno oglaševanje ponudnika storitev je tako pomožno in neločljivo povezano z njegovo storitvijo spletne prodaje zdravil, iz katere izhaja ves ekonomski pomen takšnega oglaševanja.
- 57 V teh okoliščinah bi bilo umetno, da bi se za del oglaševanja, ki se izvaja na spletu, štelo, da spada na „koordinirano področje“, in da bi se s tega področja izključil del oglaševanja, ki se izvaja na fizičnih nosilcih.
- 58 Poleg tega to razlago potrjuje člen 2(h)(i) Direktive 2000/31, ki določa, da se „koordinirano področje“ nanaša na zahteve, povezane z izvajanjem dejavnosti storitev informacijske družbe, na primer zahteve med drugim glede obnašanja ponudnika storitev, zahteve glede kakovosti ali vsebine storitve, „vključno z zahtevami za oglaševanje“.
- 59 Iz navedenega izhaja, da je dejavnost oglaševanja, kot je ta v postopku v glavni stvari, ne glede na fizični ali elektronski nosilec, na katerem se izvaja, pomožno in neločljivo povezana s storitvijo spletne prodaje in zato v celoti spada na „koordinirano področje“ v smislu Direktive 2000/31.
- 60 V teh okoliščinah je treba na drugem mestu spomniti, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, v zvezi z navedeno dejavnostjo v skladu s členom 3(2) Direktive 2000/31 načeloma ne sme omejevati prostega pretoka storitev informacijske družbe iz druge države članice.
- 61 V obravnavani zadevi prepoved, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki jo naloži država članica, omejuje možnost lekarne s sedežem v drugi državi članici, da se predstavi svojim potencialnim strankam v prvi državi članici in da promovira storitev spletne prodaje svojih proizvodov, ki jim jih ponuja.
- 62 Zato je treba šteti, da taka prepoved omejuje svobodo opravljanja storitev informacijske družbe.
- 63 Ob tem lahko države članice na tretjem mestu v skladu s členom 3(4)(a) Direktive 2000/31 v zvezi z neko storitvijo informacijske družbe sprejmejo ukrepe, ki odstopajo od odstavka 2 tega člena, najprej, če so ti ukrepi nujni, da se zagotovi javni red, varovanje javnega zdravja, javna varnost ali varstvo potrošnikov, dalje, če so ti ukrepi naravnani proti storitvi informacijske družbe, ki dejansko posega v te cilje ali predstavlja resno in nevarno tveganje, da bo te cilje ogrozila, in nazadnje, če so ti ukrepi sorazmerni z navedenimi cilji.
- 64 Glede pogojev nujnosti in sorazmernosti, določenih v členu 3(4)(a) Direktive 2000/31, je treba, kot je navedel generalni pravobranilec v točki 122 sklepnih predlogov, pri presoji skladnosti zadevne nacionalne ureditve s pravom Unije upoštevati sodno prakso v zvezi s členoma 34 in 56 PDEU, ker se ti pogoji precej prekrivajo s pogoji, ki jih je treba spoštovati pri kakršnem koli omejevanju temeljnih svoboščin, zagotovljenih s tema členoma Pogodbe DEU.

- 65 V zvezi s tem francoska vlada trdi, da je prepoved za lekarne, ki prodajajo zdravila, za katera zdravniški recept ni potreben, na spletu, da svoje stranke nagovarjajo na načine in s sredstvi, kot so ti v postopku v glavni stvari, ki se uporabljajo množično in intenzivno, utemeljena z varstvom dostojanstva poklica farmacevta.
- 66 Glede na pomen razmerja zaupanja, ki mora obstajati med zdravstvenim delavcem in njegovim pacientom, pa varovanje dostojanstva reguliranega poklica, ki se prav tako odraža v členu 8(1) Direktive 2000/31, lahko pomeni nujni razlog v splošnem interesu, ki spada na področje varovanja javnega zdravja in ki lahko upraviči omejitev svobode opravljanja storitev (glej v tem smislu sodbo z dne 4. maja 2017, Vanderborght, C-339/15, EU:C:2017:335, točki 67 in 68).
- 67 V zvezi s tem je Sodišče med drugim že razsodilo, da lahko intenzivno oglaševanje ali izbira agresivnih promocijskih sporočil škodita varovanju zdravja in posegata v dostojanstvo zdravstvenega poklica (glej po analogiji sodbo z dne 4. maja 2017, Vanderborght, C-339/15, EU:C:2017:335, točka 69).
- 68 Ker se s prepovedjo iz postopka v glavni stvari tako uresničuje cilj varovanja javnega zdravja iz člena 3(4)(a) Direktive 2000/31 in člena 85c(2) Direktive 2001/83, je treba dalje presoditi, ali je ta prepoved primerna za zagotovitev uresnitve tega cilja.
- 69 V zvezi s tem je razvidno, da je ureditev, ki ponudniku storitev, kot je ta v postopku v glavni stvari, prepoveduje množično in intenzivno oglaševalsko kampanjo, tudi zunaj lekarne ter na fizičnih in elektronskih nosilcih, primerna za uresničitev cilja varovanja dostojanstva poklica farmacevta in navsezadnje cilja varovanja javnega zdravja.
- 70 Kot namreč pravilno trdi španska vlada, takšna praksa pomeni tveganje, da se zdravila štejejo za običajno potrošniško blago, kot je tisto, na katero se nanaša uporabljeno oprtno trženje. Poleg tega se z množičnim razdeljevanjem reklamnih katalogov posreduje komercialna in trgovska podoba poklica farmacevta, ki bi lahko spremenila način, kako ta poklic dojema javnost.
- 71 Glede nujnosti prepovedi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, je treba opozoriti, da sta zdravje in življenje ljudi najpomembnejši med dobrinami in interesi, varovanimi s Pogodbo DEU, ter da so države članice pristojne za določitev ravni, na kateri želijo zagotoviti varovanje javnega zdravja, in kako naj se ta raven doseže. Ker se lahko ta raven med državami članicami razlikuje, jim je treba priznati polje proste presoje (sodba z dne 18. septembra 2019, VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, točka 71).
- 72 Ob tem je Sodišče že razsodilo, da kljub temu polju proste presoje omejitev, ki izhaja iz uporabe nacionalne zakonodaje, ki na splošno in absolutno prepoveduje vsako obliko oglaševanja, ki ga zdravstveni delavci uporabljajo za promocijo svojih zdravstvenih dejavnosti, presega tisto, kar je nujno za varovanje javnega zdravja in dostojanstva reguliranega poklica (glej v tem smislu sodbo z dne 4. maja 2017, Vanderborght, C-339/15, EU:C:2017:335, točki 72 in 75).
- 73 Glede na to sodno prakso mora predložitveno sodišče preveriti, ali prepoved iz postopka v glavni stvari ponudniku iz postopka v glavni stvari preprečuje vsakršno oglaševanje zunaj njegove lekarne, ne glede na nosilec ali obseg oglaševanja. Če bi bilo tako, bi ta prepoved presegala to, kar je nujno za zagotovitev uresnitve zastavljenih ciljev.
- 74 Iz vseh zgornjih preudarkov izhaja, da je treba na prvi del postavljenega vprašanja odgovoriti, da je treba Direktivo 2000/31 razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, s katero se lekarnam prepoveduje nagovarjanje strank na nekatere načine in z nekaterimi sredstvi, med drugim s takimi, ki vključujejo množično

razdeljevanje poštnih pošilk in letakov za oglaševanje zunaj njihovih lekarn, vendar pod pogojem, da ta nacionalna ureditev zadevnemu ponudniku ne preprečuje vsakršnega oglaševanja zunaj njegove lekarne, ne glede na nosilec ali obseg oglaševanja, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.

Drugi del postavljenega vprašanja

- 75 Predložitveno sodišče želi z drugim delom vprašanja v bistvu izvedeti, ali je treba Direktivo 2000/31 razlagati tako, da nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, s katero se lekarnam prepovedujejo promocijske ponudbe v obliki popusta na skupno ceno naročila zdravil, če je ta višja od določenega zneska.
- 76 V obravnavani zadevi prepoved, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki jo je naložila država članica, omejuje možnost lekarne s sedežem v drugi državi članici, da privabi zainteresirane osebe, ki prebivajo v prvi državi članici, in poveča privlačnost storitve spletne prodaje, ki jim jo ponuja.
- 77 Iz tega sledi, da je treba šteti, da taka prepoved pomeni omejitev svobode opravljanja storitev informacijske družbe v smislu člena 3(2) Direktive 2000/31.
- 78 Zato je treba v skladu s členom 3(4)(a) te direktive preučiti, ali ta prepoved uresničuje cilj iz te določbe ter ali je primerna za njegovo zagotovitev in ne presega tega, kar je nujno za doseg tega cilja.
- 79 Najprej, francoska vlada navaja, da je namen prepovedi iz postopka v glavni stvari preprečiti prekomerno ali neustrezno uživanje zdravil.
- 80 V zvezi s tem iz sodne prakse izhaja, da tak cilj prispeva k doseganju visoke ravni varovanja javnega zdravja (glej v tem smislu sodbo z dne 19. maja 2009, Apothekerkammer des Saarlandes in drugi, C-171/07 in C-172/07, EU:C:2009:316, točke od 32 do 34).
- 81 Dalje, glede na to, da so lahko zaradi promocijskih ponudb, kakršne so te v postopku v glavni stvari, zainteresirane stranke spodbujene k nakupu in morda k prekomernemu uživanju zdravil, je treba ugotoviti, da je prepoved takih ponudb primerna za zagotovitev cilja varovanja javnega zdravja.
- 82 Nazadnje, glede nujnosti te prepovedi družba A meni, da ta prepoved dejansko pomeni, da se vsako znižanje cene šteje za takšno, da lahko spodbuja zlorabo zdravil, saj s to prepovedjo ni določena mejna vrednost, od katere se mora promocijska ponudba obravnavati, kot da povzroča prekomerno uživanje. Poleg tega naj bi se navedena prepoved nanašala tudi na parafarmaceutске izdelke.
- 83 V zvezi s tem je treba navesti, da ker Sodišče nima na voljo dovolj podatkov o morebitnem obstoju natančnejših pogojev, ki bi urejali uporabo prepovedi promocijskih ponudb, in zlasti o tem, ali se ta prepoved nanaša le na promocijo zdravil ali tudi parafarmaceutskih izdelkov, bo moralo predložitveno sodišče preveriti, kako se zadevna prepoved dejansko uporablja in ali taka uporaba glede na okoliščine primera presega to, kar je nujno za varovanje javnega zdravja.
- 84 Iz zgoraj navedenih preudarkov izhaja, da je treba na drugi del postavljenega vprašanja odgovoriti, da je treba Direktivo 2000/31 razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, s katero se lekarnam prepovedujejo promocijske ponudbe v obliki popusta na skupno ceno naročila zdravil, če je ta višja od določenega zneska, vendar pod pogojem, da je ta prepoved dovolj določena in zlasti velja samo za zdravila, in ne za preproste parafarmaceutске izdelke, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.

Tretji del postavljenega vprašanja

- 85 Predložitveno sodišče s tretjim delom vprašanja v bistvu sprašuje, ali je treba Direktivo 2000/31 razlagati tako, da nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, v skladu s katero morajo lekarne, ki prodajajo takšna zdravila, v postopek naročanja zdravil prek spleta vključiti zdravstveni vprašalnik.
- 86 V obravnavani zadevi zadevna nacionalna ureditev za potrditev prvega naročila zdravil, ki ga pacient opravi na spletnem mestu lekarne, določa pogoj, da pred tem na spletu izpolni zdravstveni vprašalnik.
- 87 V zvezi s tem je treba navesti, da v skladu s členom 2(h)(i) Direktive 2000/31 „koordinirano področje“ zajema zahteve, ki se nanašajo na izvajanje dejavnosti storitev informacijske družbe, na primer med drugim zahteve glede vsebine storitve, vključno z zahtevami za pogodbe.
- 88 Ker ukrep iz postopka v glavni stvari določa pogoje, pod katerimi je mogoče skleniti pogodbo o spletni prodaji zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, ter način, kako je treba izvajati spletno prodajo in spletno svetovanje farmacevta, je treba šteti, da ta ukrep spada na „koordinirano področje“ v smislu Direktive 2000/31.
- 89 Zato se uporabi člen 3(2) Direktive 2000/31, v skladu s katerim namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, načeloma ne more omejiti prostega pretoka storitev informacijske družbe iz druge države članice.
- 90 Ukrep, kot je ta v postopku v glavni stvari, pa je očitno tak, da lahko odvrne paciente, ki želijo kupiti zdravila na spletu, in zato pomeni tako omejitev.
- 91 Zato je treba v skladu s členom 3(4)(a) te direktive preučiti, ali tak ukrep uresničuje cilj iz te določbe in ali je primeren za njegovo zagotovitev ter ne presega tega, kar je nujno za doseg tega cilja.
- 92 Najprej, francoska vlada se v utemeljitev navedenega ukrepa sklicuje na cilj zagotovitve osebnega svetovanja pacientu, da je ta zaščiten pred neustrezno uporabo zdravil.
- 93 V zvezi s tem je treba navesti, da je Sodišče že priznalo, da je tak cilj varovanja javnega zdravja legitim (glej v tem smislu sodbo z dne 11. decembra 2003, Deutscher Apothekerverband, C-322/01, EU:C:2003:664, točka 106).
- 94 Res je, da uživanje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, načeloma ne pomeni tveganj, ki bi bila podobna tistim, ki so povezana z uživanjem zdravil na zdravniški recept (glej v tem smislu sodbo z dne 11. junija 2020, ratiopharm, C-786/18, EU:C:2020:459, točka 36). Vendar ni mogoče izključiti, da so nekatera tveganja povezana tudi z uporabo zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben.
- 95 Ukrep iz postopka v glavni stvari tako uresničuje cilj varovanja javnega zdravja iz člena 3(4)(a) Direktive 2000/31.
- 96 Francoska vlada trdi, da je zdravstveni vprašalnik, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, potreben, ker zadevni farmacevt pacienta ne sprejme v svoji lekarni in se zato z njim ne more osebno pogovoriti. Zato naj farmacevt pacientu na lastno pobudo ne bi mogel dati nasveta. V teh okoliščinah naj bi bilo treba šteti, da ta vprašalnik farmacevtu omogoča boljše poznavanje zainteresiranega pacienta in omogoča, da pacientu s prepoznavanjem morebitnih kontraindikacij zagotovi izdajo najprimernejšega zdravila.
- 97 Na podlagi takih preudarkov je namreč mogoče ugotoviti, da je ukrep iz postopka v glavni stvari primeren za varovanje zdravja pacienta.

- 98 Nazadnje, glede nujnosti takega ukrepa družba A trdi, da je z odlokom o dobrih praksah izdajanja zdravil že zagotovljeno, da lahko pacienti izkoristijo osebno svetovanje tako, da zahtevajo, da jim spletne lekarne ponujajo možnost interaktivne izmenjave na daljavo s farmacevtom. Družba A poleg tega navaja, da se količine zdravil, ki jih zainteresirana stranka naroči prek njene spletne strani, preverijo v vsakem posameznem primeru na podlagi različnih parametrov, med katerimi je zgodovina naročil zainteresirane stranke. Ta preverjanja naj bi zadostovala za preprečitev tveganja neustrezne uporabe zdravil. Ukrep iz postopka v glavni stvari naj bi zato presegel to, kar je nujno.
- 99 Vendar je Sodišče že razsodilo, da je povečanje interaktivnih elementov na spletu, ki jih mora stranka uporabiti, preden lahko kupi zdravila, sprejemljiv ukrep, s katerim se manj poseže v prosti pretok blaga kot pa s prepovedjo spletne prodaje zdravil in s katerim se omogoči enako učinkovita uresničitev cilja zmanjšanja tveganja napačne uporabe zdravil, kupljenih na spletu (glej v tem smislu sodbo z dne 11. decembra 2003, Deutscher Apothekerverband, C-322/01, EU:C:2003:664, točke od 112 do 114).
- 100 Glede na to sodno prakso in polje proste presoje, ki je priznано državam članicam in na katero je bilo opozorjeno v točki 71 te sodbe, nacionalna ureditev, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, očitno ne presega tega, kar je nujno za zagotovitev uresničitve zastavljenega cilja.
- 101 Poleg tega, kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 148 sklepnih predlogov, možnost, ki jo ima pacient, da se pred naročilom posvetuje s farmacevtom, tudi v povezavi z nadzorom nad kupljenimi količinami zainteresirane stranke, ni enako učinkovito sredstvo kot nadzor na podlagi vnaprejšnjega zbiranja informacij od pacienta.
- 102 Iz tega sledi, da je treba na tretji del postavljenega vprašanja odgovoriti, da je treba Direktivo 2000/31 razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, v skladu s katero morajo lekarne, ki prodajajo takšna zdravila, v postopek naročanja zdravil prek spleta vključiti zdravstveni vprašalnik.

Četrty del postavljenega vprašanja

- 103 Predložitveno sodišče želi s četrtyim delom vprašanja v bistvu izvedeti, ali je treba Direktivo 2000/31 razlagati tako, da nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, s katero je lekarnam, ki prodajajo takšna zdravila, prepovedana uporaba plačljivega referenciranja v iskalnikih in orodjih za primerjavo cen.
- 104 Takšna ureditev omejuje številne možnosti lekarne, da se predstavi svojim potencialnim strankam, ki prebivajo v drugi državi članici, in da promovira storitev spletne prodaje svojih proizvodov, ki jim jih ponuja.
- 105 V teh okoliščinah je treba šteti, da navedena ureditev omejuje svobodo opravljanja storitev informacijske družbe, s katero se odstopa od načelne prepovedi, ki izhaja iz člena 3(2) Direktive 2000/31.
- 106 Zato je treba v skladu s členom 3(4)(a) te direktive preučiti, ali prepoved iz postopka v glavni stvari uresničuje cilj iz te določbe ter ali je primerna za zagotovitev tega cilja in ne presega tega, kar je nujno za doseg tega cilja.

- 107 Kot je francoska vlada navedla na obravnavi pred Sodiščem, se zdi, da ta vlada utemeljuje prepoved plačljivega referenciranja v iskalnikih in orodjih za primerjavo cen s tveganjem, da bi to referenciranje vplivalo na enakomerno porazdelitev lekarn na celotnem nacionalnem ozemlju, saj bi se lahko zaradi takega referenciranja prodaja zdravil skoncentrirala v rokah velikih lekarn.
- 108 V zvezi s tem je Sodišče že priznalo, da lahko cilj zagotavljanja zanesljive in kakovostne oskrbe prebivalstva z zdravili na nacionalnem ozemlju upraviči omejitev trgovine med državami članicami, saj tak cilj prispeva k varovanju zdravja in življenja ljudi (glej v tem smislu sodbo z dne 18. septembra 2019, VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, točka 68 in navedena sodna praksa).
- 109 Ker se s prepovedjo iz postopka v glavni stvari tako uresničuje cilj varovanja javnega zdravja iz člena 3(4)(a) Direktive 2000/31, je treba presoditi, ali je ta prepoved primerna za zagotovitev uresničitve tega cilja in ali ne presega tega, kar je za to nujno.
- 110 Sodišče je že razsodilo, da kadar se pojavi negotovost glede obstoja ali pomembnosti tveganj za zdravje ljudi, je pomembno, da lahko zadevna država članica sprejme zaščitne ukrepe, ne da bi morala čakati, da je resničnost teh tveganj v celoti dokazana. Poleg tega lahko zadevna država članica sprejme ukrepe, ki čim bolj zmanjšujejo tveganje za javno zdravje, vključno za zanesljivo in kakovostno oskrbo prebivalstva z zdravili (sodba z dne 18. septembra 2019, VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, točka 72 in navedena sodna praksa).
- 111 Ob tem morajo države članice v vsakem posameznem primeru predložiti dokaze med drugim o primernosti in nujnosti ukrepa, ki odstopa od temeljne svoboščine in ga te države sprejmejo (glej v tem smislu sodbo z dne 18. septembra 2019, VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, točki 69 in 70 ter navedena sodna praksa).
- 112 Navesti pa je treba, da francoska vlada svoje splošne trditve, navedene v točki 107 te sodbe, ni podprla z nobenim posebnim dokazom. Taka trditev zato ne more izpolniti dokaznega standarda, navedenega v prejšnji točki.
- 113 Zato bo moralo predložitveno sodišče objektivno preučiti, ali je mogoče na podlagi dokazov, ki bi mu bili morda predloženi, razumno oceniti, da so izbrana sredstva primerna za uresničitev zastavljenih ciljev, pa tudi, ali je te mogoče doseči z manj omejevalnimi ukrepi (glej po analogiji sodbo z dne 18. septembra 2019, VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, točka 70 in navedena sodna praksa).
- 114 Iz tega sledi, da je treba na četrti del postavljenega vprašanja odgovoriti, da je treba Direktivo 2000/31 razlagati tako, da nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, s katero je lekarnam, ki prodajajo takšna zdravila, prepovedana uporaba plačljivega referenciranja v iskalnikih in orodjih za primerjavo cen, razen če je pred predložitvenim sodiščem ustrezno dokazano, da je takšna ureditev primerna za zagotovitev uresničitve cilja varovanja javnega zdravja in ne presega tega, kar je nujno za to, da se ta cilj doseže.
- 115 Glede na vse navedene preudarke je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba Direktivo št. 2000/31 razlagati tako, da:
- ne nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, s katero se lekarnam prepoveduje nagovarjanje strank na nekatere načine in z nekaterimi sredstvi, med drugim s takimi, ki vključujejo množično razdeljevanje poštnih pošiljk in letakov za oglaševanje zunaj njihovih lekarn, pod pogojem, da ta nacionalna ureditev zadevnemu ponudniku ne preprečuje vsakršnega oglaševanja zunaj njegove lekarne, ne glede na nosilec ali obseg oglaševanja, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče;

- ne nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, s katero se lekarnam prepovedujejo promocijske ponudbe v obliki popusta na skupno ceno naročila zdravil, če je ta višja od določenega zneska, vendar pod pogojem, da je ta prepoved dovolj določena in zlasti velja samo za zdravila, in ne za preproste parafarmaceutvske izdelke, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče;
- ne nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, v skladu s katero morajo lekarne, ki prodajajo takšna zdravila, v postopek naročanja zdravil prek spleta vključiti zdravstveni vprašalnik;
- nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, s katero je lekarnam, ki prodajajo takšna zdravila, prepovedana uporaba plačljivega referenciranja v iskalnikih in orodjih za primerjavo cen, razen če je pred predložitvenim sodiščem ustrezno dokazano, da je takšna ureditev primerna za zagotovitev uresničitve cilja varovanja javnega zdravja in ne presega tega, kar je nujno za to, da se ta cilj doseže.

Stroški

¹¹⁶ Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Direktivo 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (Direktiva o elektronskem poslovanju) je treba razlagati tako, da:

- **ne nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, s katero se lekarnam prepoveduje nagovarjanje strank na nekatere načine in z nekaterimi sredstvi, med drugim s takimi, ki vključujejo množično razdeljevanje poštnih pošiljk in letakov za oglaševanje zunaj njihovih lekarn, pod pogojem, da ta nacionalna ureditev zadevnemu ponudniku ne preprečuje vsakršnega oglaševanja zunaj njegove lekarne, ne glede na nosilec ali obseg oglaševanja, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče;**
- **ne nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, s katero se lekarnam prepovedujejo promocijske ponudbe v obliki popusta na skupno ceno naročila zdravil, če je ta višja od določenega zneska, vendar pod pogojem, da je ta prepoved dovolj določena in zlasti velja samo za zdravila, in ne za preproste parafarmaceutvske izdelke, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče;**
- **ne nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, v skladu s katero morajo lekarne, ki prodajajo takšna zdravila, v postopek naročanja zdravil prek spleta vključiti zdravstveni vprašalnik;**

- nasprotuje temu, da namembna država članica storitve spletne prodaje zdravil, za katera zdravniški recept ni potreben, za ponudnika te storitve s sedežem v drugi državi članici uporabi nacionalno ureditev, s katero je lekarnam, ki prodajajo takšna zdravila, prepovedana uporaba plačljivega referenciranja v iskalnikih in orodjih za primerjavo cen, razen če je pred predložitvenim sodiščem ustrezno dokazano, da je takšna ureditev primerna za zagotovitev uresnitve cilja varovanja javnega zdravja in ne presega tega, kar je nujno za to, da se ta cilj doseže.

Podpisi